

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: eesti keel LÕK	Õppeaine: eesti keel
II kooliaste	4. klass	Tundide arv: 8
Õppeaine kirjeldus		
Eesti keele õpetuse peamine eesmärk on saavutada elementaarne eneseväljendus-, lugemis- ja kirjutamisoskus. Keeleõppes on oluline roll järjepidevusel ning keele aktiivsel kasutamisel. Õppetegevus on kontsentriiline, varem käsitletud teemad korduvad, kuid nende käsitus on põhjalikum ja materjal mahukam. Õpilase tajude arendamise kõrval hakatakse üha rohkem rakendama õppija mälu ning arendama tema kujundilist mõtlemist. Eesti keele õpetus tugineb õppeülesannete ja nende täitmisele kuluva aja diferentseerimisele. Õppijad osalevad õppetöös õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Peamiseks tööviisiks on praktiline harjutamine, kasutatakse materialiseerimist ja näitlikustamist. Õpetuse raskusastet mõjutavad nii materjali maht, õpilase iseseisvuse tase ja õpetaja vahetu osalemine lapse tegevuses kui ka abivahendite kasutamine. Suureneb töövõtete abstraktsus: koostatakse lausete skeeme; tegeldakse sõnaosadega (tüvi, tunnus, lõpp, liide); eristatakse sõnavormide leksikaalset ja grammatilist tähendust (põhi- ja lisatähendust); lisaks süntaksiküsimustele (küsimused sõnavormi juurde sõnavormi täpsustamiseks) hakatakse kasutama morfoloogiaküsimusi (küsimused sõnavormi kohta).		
Õpitulemused:	Metoodilised soovitused, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused	
	• Õpilaste eelteadmisi ja oskusi hinnatakse iga teema alguses. • Õpetaja arvestab klassi meeleolu, ja valib töövõtted vastavalt sellele. • Õpetaja kohtleb kõiki võrdselt, tunnustab edusamme, lubab eksimusi. • Nii suulise ja kirjaliku kõne kujundamise kui ka teoreetiliste algteadmiste omandamise põhimeetodiks on praktiline harjutamine. Kõne ei ole reegli rollis, vaid kõne teadvustab (kaasneb/järgneb) sooritavaid õpitegevusi. • Lähtuvalt õpilase võimetest diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega (vajadusel töömahu vähendamine, tööjuhendi osadeks jaotamine, värvidega tähistamine, allajoonimine, tekstile sobiva fondi valimine, ülesande sooritamine arvutis, abivahendite kasutamine). • Õpilased osalevad õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Oskused omandatakse valdavalt ühistöö ja matkimise (osaliselt ka näidise) teel. • Õppetegevuses kasutatakse palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, võimalusel töötatakse algoritmide alusel, mis esitatakse õpilastele tajutaval viisil, sümbolite	

Teema: Häälikuõpetus Õpilane: • muudab ja määrab veaohlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades;• kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes. Teema: Kirjutamine Õpilane:	abil või skeemina. • Harjutuste sooritamisele tööraamatus eelneb alati üleklassitöö, st vajalik on eelnevalt täita analoogne harjutus üleklassitööna.• Tööraamatuid kasutatakse valdavalt oskuste harjutamiseks ja/või materjali kinnistamiseks.• Igale tegevusele (luuletus, tekst, aabitsa kasutamine) eelneb teemapõhine näitlikustatud vestlus, mille käigus selgitatakse pildimaterjali abil või materialiseeritult sõnade tähendust.• Iseseisvate kirjalike (jutukeste koostamine) ja suuliste tööde (kirjeldamine, jutustamine) koostamisele eelneb teema analüüs, määratakse kindlaks tegutsemise järjekord, koostatakse graafiline kava v plaan, millele kantakse ka sobivad keelelised väljendid.• Õpetaja loob õppesituatsioone ning kaasab õpilasi erinevatesse tegevustesse, suunates neid omavahel eritüübilistes dialoogides suhtlema, jälgides viisakat ja kaaslasest hoolivat suhtlusstiili.• Iseseisev töö on etapiviisiliselt juhendatud ning peab toetuma abivahenditele.• Õpetaja on eeskujuks kõiges. Ta mõistab, julgustab, märkab, kuulab ära õpilase soovid ja arvamused ning arvestab nendega. Teema: Häälikuõpetus • Käsitletakse 4-silbilisi sõnu, millest analüüsitakse esimest kõnetakti. Käsitletakse esmalt häälikurühmi, seejärel veaohtlikke häälikuid. Tähevalik toetub analüüsiioskustele.• Õpilast toetavad graafilised vahendid: skeemid, „tiivik“, „klaver“, noobid, vältemärgid, täherühmade tabelid.• „Tarkvara mapi“ sisseviimine, õpilane suunatakse kasutama selles sisalduvaid töösamme.• Õpilase teadlikkust ülesannete täitmiseks suurendatakse esitatavate samm-sammuliste ja suunavate küsimustega: Mida on vaja teha? Mida sa teed/tegid? Mida sa teed järgmisena?• Pidevalt suunatakse tähelepanu sõnade, sõnavormide, sõnaühendite ja lausete tähenduse sõltuvusele hääldamisest ja sõna tähtkoostisest. Teema: Kirjutamine • Ärakirja ühikuks on valdavalt sõna.

- kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu;
- sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust;
- tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks "tiivikut" või veaohlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme).

Teema: Praktiline grammatika

Õpilane:

- mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset;
- laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause baasauseks;
- analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes.

Teema: Keeleteadmised ja oskused

Õpilane:

- eristab praktiliselt sõnaliike (esemed, olendid, tunnused, tegevused, seisundid);
- rühmitab praktiliselt sõnu küsimuste (*kes?*, *mis?*, *missugune?*, *mida teeb?*) abil;
- eristab ja esitab praktiliselt morfoloogia- ja süntaksiküsimusi (valik, sobitamine);
- tunneb alust ja öeldist (lihtsamad juhud), sõnade seoseid alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine);
- eristab käändsõna algvormi ja muutevorme ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud);
- tunneb ära, muudab ja moodustab sõnavorme ning analüüsib neid skeemide abil;
- teab käändevormi põhi- ja lisatähendust (leksikaalne ja grammatiline tähendus);
- rakendab sõnavorme sõltuvalt tähendusest.

Teema: Lugemine ja kõnearendus

- Kirjutamise sammud on ära kirja puhul osaliselt erisugused kui kirjutamisel kuulmise või hääldamise järgi.
- Kirjutamisprotsess on soovitatav jaotada kolmeks etapiks: analüüsimine enne ja pärast kirjutamist, kontrollimine pärast kirjutamist.
- Kasutatavad harjutused: sobitusharjutused; lünkharjutused; harjutavad etteütlused; korrektuurharjutused;
- Pidev tähelepanu omandatud kirjatehniliste oskuste järjepidevale rakendamisele kirjalike tööde sooritamisel ning nende korrektsele vormistamisele.

Teema: Praktiline grammatika

- Pidev harjutamine sõnade ja lausete tähendustest arusaamiseks, konteksti mõistmiseks ning teabe sõnastamiseks kuulajat või lugejat arvestades.
- Lühikeste fraaside ühendamise juures suunatakse last ära jätma korduvaid sõnu, moodustama sobivaid sõnavorme ja kombineerima sõnajärge.
- Grammatilised tööd on otstarbekas lõimida lugemistekstide analüüsimisega.

Teema: Lugemine ja kõnearendus

Õpilane: • loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;• leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid;• vastab teksti kohta esitatud küsimustele, nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel;• tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;• annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.	• Juhtiv lugemisviis on sõnahaaval lugemine• Kasutatakse korduva lugemise võtteid: lugemine vahelduvalt kooris ja üksi; ülesanded ladususe saavutamiseks (kohatute pauside vältimine, lugemiskiiruse tõstmine) ja ilmekuse (lauselõpu intonatsioon, loogiline rõhk sõltuvalt tähendusest) arendamiseks.• varem häälega loetud teksti vaikne lugemine konkreetse ülesandega.• Teksti mõistmiseks analüüsitakse seda lõikude (tegevusaktide) kaupa. Suunatakse leidma lõigu piire.• Teksti analüüs toimub koos teksti mitmekordse lugemisega, mitte mälu järgi.• Peamiseks töövõtteks on endiselt valiklugemine.• Vaikse lugemise ülesandeid antakse piiratud mahus tekstilõigu kohta (<i>loe vaikselt lõik ja leia...</i>).• Küsimuste esitamisel arvestatakse nende keerukust: faktide taastamine; tegevuse aja ja koha täpsustamine; küsimused keeleliste väljendusvahendite leidmiseks ja nende tähenduse analüüsiks; küsimused puuduva informatsiooni taastamiseks (arvestatakse laste teadmisi ja kogemusi); küsimused põhjuse/tagajärje selgitamiseks; küsimused lõigu mõtte leidmiseks/sõnastamiseks.• Tekstilähedasel jutustamisel on abiks: pildid, graafiline ehk skeemkava, algus- ja lõpulaused, verbid, sõnaühendid.• Vajalik on õpetaja suunamine.• Ühiselt koostatakse kava (piltkava, skeemkava, verbaalne kava).• Alustatakse piltide ja lõigu sobitamisest, misjärel toimub lõigu ja pealkirja sobitamine, seejärel lõikude ühine pealkirjastamine. Detailselt koostatud kava analüüsil on võimalik eristada olulised ja vähemtähtsad aspektid ja sel viisil järk-järgult üle minna teksti valikulisele jutustamisele.
Õppesisu: 1) Häälik- ja foneemianalüüs 1.1 Häälikurühmad Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. 1.2 Veaohtlikud häälikud sõnas Veaohtlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks.	

”Tiivik”. ”Tiiviku” valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik).

1.3 Täishäälik ja suluta kaashäälik veahtlike häälikutena

Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades.
Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine.

1.4 Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veahtlike häälikutena

Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirja pildi järgi;
täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri.
Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi.

1.5 Täishäälik ja sulghäälik veahtlike häälikutena

Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.

2) Kirjutamine

2.1 Ärakiri

Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa; kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll.

2.2 Õigekiri

Õpitud veahtlike häälikute õigekiri sõnades.

Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri.

Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri.

k, p, t s-i ja *h* kõrval.

Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil.

Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi.

Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirja pildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine.

2.3 Kirjatehnika

Tähemoonutuste äratundmine ja leidmine nii enese kui teiste töödes, nende parandamine; õigete täheseoste kirjutamine.

Kirjutamise kiiruse tõstmine.

Kirjalike tööde vormistamine.

3) Praktiline grammatika

3.1 Lause

3.1.1 Lihtlause

Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid).

Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses.

Deformeeritud 4-6 sõnalise lause taastamine.

3.1.2 Liitlause

Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad.

Sihitisosalause.

Otskõne. Saatelause ja otskõne leidmine tekstist.

Otskõne muutmine kaudseks.

Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.

3.2 Sõnade tähendus sõnaühendis ja lauses

3.2.1 Nimisõna käändevormid

Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine.

Küsimused *kes?*, *mis?*.

Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis. Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht.

Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted:

(tunnused, kuuluvus, osa tervikust);
kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhed;
ajasuhted;
lõpetatud ja lõpetamata tegevus;
hulk ja mõõt;
(millegi) valdaja;
seisund.

Tagasõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine.

Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (*astus kuhu? – astus esikusse*). Morfoloogiaküsimus (*esikusse– millesse?*). Sõnade rühmitamine küsimuste abil.

Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (*kes?, mis?*); algvormi moodustamine sõnaühendi *see on ...* abil. Enamlevinud vääramati kasutatavate sõnade (*puder, taldrik, pliit* jne) algvorm.

Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp.

Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (*uue ...*) abil.

Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest.

Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (*poisi müts*), lõpetatud või kindlasti lõpetatav tegevus (*ostis koti/ostab koti*), osa tervikust (*pruuni koti sang*), hulk või mõõt (*paki kommi*), koht (koos tagasõnaga: *metsa taga, poisi kõrval*).

Sõnavormi leidmine sõnaühendis või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile.

Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine.

Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus).

Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (*peseb autot*), koht (*mööda teed*), aeg (*pärast lõunat*), eitus (*ei ole vihikut*).

Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.

3.2.2 Omadust väljendav sõna

Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tunnuseid/omadusi ja neid väljendavaid sõnu.

Omadussõna nimisõna laiendina: omadussõna ja nimisõna sobitamine sõnaühendiks, tegusõnade ja moodustatud sõnaühendite sobitamine, lihtlausete laiendamine moodustatud sõnaühenditega.

Küsimus *missugune?*. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel.

3.2.3 Tegevust ja seisundit väljendav sõna

Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tegevusi ja seisundeid ning neid väljendavaid sõnu.

Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel.

Sõnade seos lauses.

Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses.

Tegijat väljendav sõna (alus) lauses.

Aluse ja öeldise leidmine, nende graafiline märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta.

Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafiline märkimine.

Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).

Tegevust väljendavad sõnad. Tegusõna pöörded: tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöördevormid, öeldise vormi sõltuvus lausest (nimisõnadest ja isikulistest asesõnadest).

Tegusõna jaatav ja eitav kõne. Eitava kõne vormide mõistmine ja kasutamine lauses, lausete transformeerimine ühest kõnest teise.

kse-olevik: vormide vaatlemine, lause tähenduse mõistmine lähtudes sellest, et tegija pole teada.

Enamlevinud abimäärsõnade mõistmine ja kasutamine koos tegusõnaga. Ühendteigusõna kasutamine lauses.

Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega.

3.2.4 Arvsõna

Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Arvsõna küsimused: valik, sobitamine.

4) Keeleteadmised ja oskused

Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest.

Sõnade praktiline rühmitamine küsimuste (*kes?*, *mis?*, *missugune?*, *mida teeb?*) abil.

Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine.

Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).

Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil. Käändevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.

5) Lugemine ja kõnearendus

5.1 Lugemistehnika

Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa.

Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke.

Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.

5.2 Orienteerumine tekstis

Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt.

Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel.

Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses.

Küsimuste esitamine teksti kohta (*kes?*, *mis?*, *millal?*).

Konkreetse ülesande täitmine vaigse lugemise teel.

Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega.

Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine.

5.3 Tekstilähedane jutustamine

Loetud pala tekstilähedane jutustamine.

Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides.

Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.

Põhimõisted:

Häälik – täishäälik, kaashäälik, suluga - ja suluta kaashäälik, sulghäälik, lühike-pikk-ülipikk häälik, diftong, täis- ja kaashäälikuühend, täht, silp, trükitäht, kirjatäht, noop, sõna, sõnaskeem, lause, lauseskeem, käsk-, küsi- ja väitlause, punkt, küsimärk, hüüumärk, ärakiri, kolmeastmeline üldistus, nimi, nimetus, suur- ja väike algustäht, tegija ja tegevus, hääldamine ja häälimine, poolitamine, liht- ja liitlause, nimi-, omadus-, arv- ja tegusõna; alus ja öeldis, sõna algvorm, sõna tüvi, ainsus ja mitmus

Kooli väärtuste arendamine:

Õpilane hoiab oma tervist, osaleb aktiivselt ja vastavalt võimetele võimlemistundides, veedab vahetundides ja vabal ajal aega liikudes (*tervis*).

Õpilane tunneb ennast koolis turvaliselt ja koduselt (*tervis*)

Õpilane osaleb kõikidel ja on omal soovil osaline kõikides kooli poolt korraldatavatel üritustel, väljasõitudel (*loovus, ettevõtlikus, koostöö*).

Õpilast kaasatakse kõikidesse õppetundides toimuvatesse ühistegevustesse, rühmatöösse (koostöö). Õpilane on osa oma koolist, ta hoolitseb selle heakorra eest nii sees kui ka väljas vastavalt oma võimetele (*keskkonnahoid*).

Lõiming	Hindamine:
Vertikaalne lõiming õppeaine sees. Horisontaalne lõiming 4. klassis õpitavate ainete vahel. Kõik õppeained: arusaamine suulistest korraldustest ja tööjuhustest, oskus vastata küsimustele. Eesti keel, joonistamine: vaatab ja kirjeldab pilti. Muusikaõpetus: laulud ja mängud, kuulamisoskuse arendamine, laulutekstide analüüs. Loodusõpetus ja inimeseõpetus: vastava sisuga tekstide lugemine ja analüüsimine, orienteerumine ajas - nädalapäevad, kuud, aastad; orienteerumine ma kehas (all, üleval, peal, paremal, vasakul jms) asjades, loodusobjektides ja -nähtustes, tunnetes. Matemaatika: eristab, võrdleb, rühmitab, kirjeldab kujundeid, sõnastab, selgitab, teksti mõistmine. Üldpädevuste lõiming õppeainesse. Õppimise eelduseks on lapse suutlikkus tunnetada ennast õpilasena (enesemääratlus-, sotsiaalne- ja kodanikupädevus), vastu võtta ja sooritada õpiülesandeid (suhtlus- ja õpipädevus), käituda õpilasena nii tunnis kui ka vahetunnis, tegutseda teiste õppijatega koos, oskus hoolitseda oma õpivahendite eest (suhtlus-, ettevõtlikkuspädevus). Iseseisva õppimise päevad.	Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilase teadmisi, oskusi ja vilumusi hinnatakse suuliste ja kirjalike sõnaliste hinnangutena lähtuvalt tema arengust, koolitaseme pädevusest ja õpioskuste kujunemisest, õpiprotsessis osalemisest ning õpitulemustest. Kujundavat tagasisidet antakse õpilasele vähemalt kord nädalas. Kokkuvõttev sõnaline hindamine toimub iga trimestri lõpus. Kokkuvõttes hinnangus kajastub, kui võrd taotletud õpitulemused on saavutatud, tuuakse esile õpilase edusammud ja juhitakse tähelepanu arendamist vajavatele oskustele. Õpitulemustest teavitatakse Stuudiumi vahendusel. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima. Õpilane on kaasatud hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Lihtsustatud õppes kohaldatakse hindamisel põhikooli riiklikus õppekavas hindamise kohta sätestatud.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:
II kooliastme 4.klassi lõpetaja: 1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele; 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval; 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid); 4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele); 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele; 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti); 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;

- 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes;
- 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust.

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: eesti keel LÕK	Õppeaine: eesti keel
II kooliaste	5. klass	Tundide arv: 7
Õppeaine kirjeldus		
Eesti keele õpetuse peamine eesmärk on saavutada elementaarne eneseväljendus-, lugemis- ja kirjutamisoskus. Keeleõppes on oluline roll järjepidevusel ning keele aktiivsel kasutamisel. Õppetegevus on kontsentriiline, varem käsitletud teemad korduvad, kuid nende käsitus on põhjalikum ja materjal mahukam. Õpilase taju arendamise kõrval rakendatakse enam õppija mälu ning arendama tema kujundilist mõtlemist. Tegeletakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse kujundamisega. Pööratakse tähelepanu õpilase oskusele märgata ja eristada oma lähiümbrust, tutvutakse eesti rahvakommete ja traditsioonidega (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonid). Tegevus- ja suhtlussituatsioonides õpitakse tundma ja järgima ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisnorme. Õpitakse märkama, eristama ja mõistma igapäevaelu olukordi, sealhulgas ohuolukordi, verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms. Täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi. Õpetaja abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi. Järjepidevalt kujundatakse õpilaste sotsiaalset teadlikkust ja verbaalset aktiivsust: õpilased kirjeldavad abivahendite toel enda ja kaaslaste tegevust ja emotsionaalset seisundit. Õppimist toetavad aktiivõppemeetodite kasutamine, õppekäigud, praktilised ülesanded, lühipalade lugemine ja analüüsimine. Järjest enam võimaldab tunnetustegevuse tase õpilastel aktiivsemalt ja iseseisvamalt osaleda (õpi)tegevuste kavandamisel, sooritamisel ja kontrollimisel ning abivahendite valimisel ja kasutamisel. Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate tegevusviisidele, motiividele ja kavatsustele, situatsioonide tingimustele, tegevuste tulemustele ja tagajärgedele. Õpitakse juhendamise järgi situatsioonidele alternatiivseid lahendusi leidma ning kaaslastele soovitusi andma.		
Õpitulemused:	Metoodilised soovitused, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused	
1) Hääl- ja foneemianalüüs Häälkurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veahtlikud häälikud lihtsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma.	• Õpilaste eelteadmisi ja oskusi hinnatakse iga teema alguses. • Õpetaja kohtleb kõiki võrdselt, tunnustab edusamme, lubab eksimusi. • Nii suulise ja kirjaliku kõne kujundamise kui ka teoreetiliste algteadmiste omandamise põhimeetodiks on praktiline harjutamine. Kõne ei ole reegli rollis, vaid kõne teadvustab (kaasneb/järgneb) sooritatavaid õpitegevusi.	

Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis.
Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis.
Sõnade rühmitamine veaohlike häälikute rühma ja pikkuse alusel

2) Kirjutamine

2.3 Ärakiri

Ärakirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa.

Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine.

Kirjutatu järelkontroll.

Ärakirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil.

2.1 Õigekiri

Veaohtlike häälikute märkimine kirjas.

Häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine abivahendite toel.

Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/ resultaadikontroll).

Eelneva kontroll.

Vigade leidmine ja parandamine.

Lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel).

Poolitamine.

Kirjavahemärkide kasutamine koond- ja liitlause skeemide abil.

3) Praktiline grammatika

3.3 Lause

3.1.1 Lihtlause

Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist.

Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga.

Sõnade järjekord ja seos lauses.

Lausete ühendamine. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilausete moodustamine lihtlausest.

Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine.

- Lähtuvalt õpilase võimetest diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega (vajadusel töömahu vähendamine, tööjuhendi osadeks jaotamine, värvidega tähistamine, allajoonimine, tekstile sobiva fondi valimine, ülesande sooritamine arvutis, abivahendite kasutamine).
- Õpilased osalevad õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Oskused omandatakse valdavalt ühistöö ja matkimise (osaliselt ka näidise) teel.
- Õppetegevuses kasutatakse materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, võimalusel töötatakse algoritmide alusel, mis esitatakse õpilastele tajutaval viisil, sümbolite abil või skeemina.
- Harjutuste sooritamisele tööraamatus eelneb alati üleklassitöö, st vajalik on eelnevalt täita analoogne harjutus üleklassitööna.
- Tööraamatuid kasutatakse valdavalt oskuste harjutamiseks ja/või materjali kinnistamiseks.
- Igale tegevusele (luuletus, tekst, aabitsa kasutamine) eelneb teemapõhine näitlikustatud vestlus, mille käigus selgitatakse pildimaterjali abil või materialiseeritult sõnade tähendust.
- Iseseisvate kirjalike (jutukeste koostamine) ja suuliste tööde (kirjeldamine, jutustamine) koostamisele eelneb teema analüüs, määratakse kindlaks tegutsemise järjekord, koostatakse graafiline kava v plaan, millele kantakse ka sobivad keelelised väljendid.
- Õpetaja loob õppesituatsioone ning kaasab õpilasi erinevatesse tegevustesse, suunates neid omavahel eritüübilistes dialoogides suhtlema, jälgides viisakat ja kaaslasest hoolivat suhtlusstiili.
- Iseseisev töö on etapiviisiliselt juhendatud ning peab toetuma abivahenditele.
- Õpetaja on eeskujuks kõiges. Ta mõistab, julgustab, märkab, kuulab ära õpilase soovid ja arvamused ning arvestab nendega.

Teema: Häälikuõpetus

- Kaashäälikuühendeid käsitletakse rühmiti, materialiseeritult.
- Veaohtlikke häälikuid määratakse nii liht- kui ka liitsõnades, järk-järgult tõstetakse analüüsi iseseisvust ja kiirust.

Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine.
Samaviiteliste sõnade kasutamine sidusa teksti koostamisel.

3.1.2 Koondlause

Koondlause mõistmine ja koostamine: korduvad alused ja öeldised, sidesõnade valik (*ja, ning, või*).

Koondlause kasutamine.

Tekstiväline lause ja lause tekstis (kontekstisidus lause).

3.1.3 Liitlause

Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine.

Liitlause (rindlause) konstrueerimine lihtlausest, sidesõnad (*ja, ning, aga, kuid, või*). Sidesõnade grammatiline tähendus.

Põimlause koostamine: sihitlause, ajalause, täiendlause. Osalause sobitamine, lause lõpetamine.

Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhete mõistmine, lause lõpetamine.

3.2 Sõnade algvormid ja muutevormid

3.2.1 Nimisõna

Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemed ja olendid. Liik ja alaliik, nende nimetused. Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (*Emajõgi – jõgi – veekogu*).

Nimisõna tunnused.

Nimisõna tuletamine tegusõnadest: liited *-ja, -mine*.

Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine.

Nimisõna algvorm ja muutevormid.

Algvormi moodustamine muutevormidest.

Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis.

Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp.

Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine.

Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri.

- „Tarkvara mapp“ sisseviimine, õpilane suunatakse iseseisvalt kasutama selles sisalduvaid näidiseid ja tööjuhendeid nii koolis kui ka kodus.

Teema: Kirjutamine

- Õpetamisel arvestada asjaolu, et suuliselt esitatud sõna(de), sh etteütluse ja ära kirja analüüsi sammud ning nende järjestus on erinevad: **etteütluse** kirjutamisel liigutakse hääldatud sõnalt kirjutatule (häälikutelt tähtedele), aga **ära kirja** sooritades toimub see vastupidi: kõigepealt loetakse sõna, st liigutakse tähtedelt häälikutele ehk häälimisele ja seejärel jälle kirjutamisele (häälimiselt tähtedele).
- Mehaanilise kirjutamise vältimiseks peab ära kirja õpetamisel analüüsima sõnu, sõnaühendeid ja lausete tähendust.
- Jätkata eelmistes klassides õpitud tähekasutusreeglite rakendamise oskuste arendamist õiekirjavilumuste (automatiseerimise) suunas.
- Veaohklikke häälikuid märgivad õpilased kirjas iseseisvalt.
- Enne kirjutamist korratakse kuulnud/loetut lauset tervikuna.
- Kirjutamisel suunata õpilasi sooritama nii eelnevat kui ka kirjutamisega kaasnevat analüüsi ja tegema järelkontrolli.
- Oluline on õpetada ette nägema kirjutamisel tekkida võivaid vigu. Sel eesmärgil on soovitatav kasutada võimalike vigade läbikirjutamise (kuidas võid eksida sõna *saapad* kirjutamisel: *sabad, sapad, sappad, saabad, saapad*) ja kirja pildi järgi täpse lugemise võtet.
- Pööratakse tähelepanu õpilaste tehtud vigade analüüsimisele koos lapsega, põhjendades vigade tekkimise põhjusi st seostada vead võimalike sooritamata või valesti sooritatud sammudega).
- Abistavaks vahendiks on tabelid ja skeemid. Igas tunnis kasutatakse „Tarkvara mappi“. Õpilasi on vaja harjutada seda kasutama ja selles orienteeruma (mida on vaja leida, kust leiab, mitmes juhend või mis leheküljel on konkreetne abistav materjal leitav).
- Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on 40-45 sõna.

Teema: Praktiline grammatika

Nimisõna käändevormid. Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine. Käändevormi grammatilised tähendused. Konkreetse sõnavormi tähenduse sõltuvus sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid. Nimetava käände vormid. Sõnavorm aluse, öeldistäite või sihitisena: funktsiooni mõistmine lauses. Mitmuse tunnus <i>-d</i>. Omastava käände vormid. Ainsuse tüvevorm. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) lõpetatud tegevus; kuuluvus; aeg; (koos osastava käände vormiga) hulk, mõõt; (koos tagasõnaga) koht; osa tervikust. Osastava käände vormid. Osastava käände ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine, lõppude õigekiri. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) kestev või lõpetamata tegevus; hulk, mõõt; (koos kaassõnaga) koht ja aeg; (koos tegusõnaga) millegi puudumine. Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormid: eristamine tähenduse järgi (üks ja mitu), lõpud <i>-t</i> ja <i>-d</i>, käändevormide rööbitine kasutamine kaastekstis. Ainsuse osastava käände sõnavormi mitmuslik tähendus. Sisseütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; suhtumine kellessegi/millessegi või sarnasus kellegagi/millegagi; olukord või seisund, millesse satutakse või missuguseks muututakse. Seesütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg, kellegi olukord. Seestütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; olend või ese, kellest/millest räägitakse; olukord, millest vabanetakse, abi saadakse; aeg; (koos omadussõnaga) võrdlus. Alaleütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; isik, kellele midagi antakse või teadvustatakse; arv, hulk,	• Lihtlauset vaadeldakse 5. klassis teksti koostisosana: valitakse sobiv sõnade järjekord ja lauseid siduvad side- ning asesõnad, harjutatakse sünonüümide, erineva üldistusastmega sõnade ja asesõnade valikut sõnakorduste vältimiseks (<i>Muri – koer – loom – ta</i>).• Harjutatakse lausete mõistmist ja loomet, sh lausete ühendamist ja jaotamist, samuti laiendite lisamist. Lausete jaotamise korral on vajalik rõhutada, et kogu sõnastatud teave peab moodustatud lühikeste lausete kogumis olema säilitatud.• Kõikide ülesannete puhul on abiks graafilised vahendid, mis võimaldavad protsessi jaotada „sammudeks“, ning küsimused, et suunata õpilaste tähelepanu semantilistele seostele. Oluline on seejuures rõhutada põhisõna seost laienditega.• (Koondlause puhul pööratakse tähelepanu sidesõnade tähendusele, arutletakse, mis laadi seosed sõnade või sõnaühendite vahel nende abil ilmnevad.• Harjutatakse lausete koostamist: lihtlausete ühendamine, sõnalünkade täitmine, lausete lõpetamine, sidendite valik lünka.• Lausete analüüsil ja koostamisel kasutatakse skeeme. Materjal rühmitatakse.• Sidesõnade käsitlemisel tuua välja nende grammatiline tähendus, arutledes, mis laadi seosed lauseosade vahel nende abil ilmnevad.• Soovitav on lisaks liitlause sõnastatud otsesele tähendusele arutada ka võimaliku situatsiooni, sündmuse või tegevuse üle laiemalt. <i>Mis võis toimuda enne? Miks see toimus? Mis võis olla tegevuse eesmärk?</i> jne.• Rõhutatakse, et nimi osutab ainult ühele isikule, olendile, piirkonnale jne ja selle abil saame märkida täpselt ühte tegelast/olendit.• Nimetuste puhul rõhutatakse kolme asjaolu: • sama asja, nähtust jne saab nimetada eri üldistusastmes sõnadega (<i>puu, lehtpuu, kask</i>);• nimetused rühmituvad valdkondade kaupa (<i>elusolendid, veekogud, ehitused</i> jne);• nimetused eristuvad sama sõnatüvega omadus- ja tegusõnadest (<i>mäng, mängimine, mängija – mängib, mänguline</i>).• Töö käändevormidega ning nende sõnaühenditesse viimine eeldab õpetajalt pidevat

mõõt, millele midagi lisatakse; seisund, missuguseks miski muutub.

Alalütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; tegija; kuulumine kellelegi või millelegi; seisund, viis, põhjus.

Alaltütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; isik, kellelt midagi kuuldakse, saadakse; omadus,

Saava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kelleks või milleks keegi või miski saab või muutub; olek või seisund mingi aja jooksul; aeg, ajavahemik, tähtaeg; järjekord; osadeks jaotamine.

Rajava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: Tegevuse ruumiline piir; ajaline piir.

Oleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kellena või millena keegi töötab, esineb; tegevuse viis; seisund; aeg; järjekord.

Ilmaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendus: kellegi või millegi puudumine.

Kaasaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koosolemine, suhtlemine; abinõu, vahend; tegevuse viis, olukord; aeg.

3.2.2 Omadussõna

Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused.

Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis.

Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine.

Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited *-lik*, *-line*, *-ne*), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga.

Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses.

3.2.3 Tegusõna

Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad.

Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine.

suunatud semantilist analüüsi – abiks on küsimused, korraldused, seletused, verbaalne kontekst.

- Käändevormide õppimisel kasutatakse skeeme ja /või kaastekste.
- Üksikvormi moodustamisel ja koostise analüüsil kasutatakse morfoloogia-küsimust, vormide kasutamisel kaastekstis aga süntaksiküsimusi.
- Käändevormi käsitlemisel pööratakse kahele aspektile:
 - Sõnavormi koostisse kuuluvate sõnaosade äratundmine, nende valik ja sobitamine. Tähelepanu on vaja pöörata sõnatüve variantide häälikulis- tähelisele koostisele, lõppudele, tunnustele. Tüvevormi moodustamisel on abiks toetumine analoogiale sõnarühmas (*sild – silla - silda, põld – põllu – põldu* jne). Probleemseks võivad osutuda ka ainsuse sisseütleva ja mitmuse osastava käände vormide variandid (*tuppa* või *toasse, maju* või *majasid*). Vormide sobivust arutatakse lastega.
 - Käändevormi grammatiliste tähenduste mõistmine. Tähendus sõltub sõnatähenduse valdkonnast ja kontekstist. Näiteks: *toolil = tooli peal, toolil = tooli osad (toolil on ...)*. Sõnavormi tähenduse teadvustamist toetavad süntaksiküsimuste esitamine, täiendavate seletuste lisamine sõnaühendile või lausele. Oluline on võrrelda ja eristada sama sõna eri vormide tähendusi kontekstis, sõnaühendis, lauses. Näiteks: *rääkis õele (õega, õest), jalutab õega (õeta)*.
- Õpilaste kõne arendamiseks on otstarbekas seostada iga põhisõna võimalikult paljude laienditega ja sama sõna kasutamine erinevates funktsioonides; vajadusel seletada täiendavalt sõnade ning sõnavormide tähendust.
- Õpilastele on vaja selgitada, et sõnaühendites eristatakse põhisõna ja laiendit (*istus diivanil*), kuid mitte kõik semantilises seoses olevad sõnad ei ole sõnaühendid (*üle silla, ei söö*). Neis ei ole võimalik eristada põhisõna ja laiendit, neid on tööraamatus nimetatud sõnapaarideks.
- Omadussõna tähenduse mõistmine sõltub lapse konkreetsetest kujutlustest ja teadmistest. Vajalik on juhtida tähelepanu omaduste suhtelisusele (Väike elevant on suurem kui suur koer). Otstarbekad on õpetaja lisaselgitused.

Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid.

Tegusõna pöördevormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad. Pöördevormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud.

Tegusõna koostis tüvi, pöördelõpp. Pöördevormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördevormide kasutamine lauses, õigekiri.

ma- ja da-tegevusnimi. Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega. Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel.

Jaataav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses.

Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik. Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses.

Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis.

Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis.

3.2.4 Arvsõna

Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis.

Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lauses.

3.2.5 Liitsõna

Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus.

Liitsõna alaliigi nimetusena.

Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses.

Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi.

Veahtlikud häälikud liitsõnas.

4) Keeleteadmised ja oskused

Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine.

- Omadussõna otsingu probleemide korral on soovitatav esitada need valikuks.
- Tegusõna mõistmiseks on vaja kasutada konkretiseerivat sõna (viskas...);
- Eristada on vaja
 - 1) tegusõna, nimi- ja omadussõna tähendust (*rõõmustab – rõõm, rõõmus*),
 - 2) üldisema ja konkreetsema tähendusega tegusõnu (*valmistab (sööki) – keedab, praeb...*).
- Aluse ja öeldise käsitlemine eeldab vastavate sõnade semantiliselt funktsiooni lausetes: kellest/millest räägitakse, mis tegevust sooritatakse või mis seisundis keegi/miski on.
- Tegusõna on praktiliselt igas lauses öeldiseks. Öeldisel kui põhisõnal võib olla mitmeid laiendeid.
- Tegusõna tunnused ja funktsioonid vajavad teema käsitlemisel teadvustamist lisaselgituste ja näidetega.
- Arvsõnade käsitlemise eelduseks on opereerimine tajutavate hulkadega. Soovitatav on harjutada asjade ja graafiliste vahendite loendamist eri suundades (alt üles, paremalt vasakule ning vastupidi).
- Selgitada on vaja arvude, numbrite ja vastavate sõnade seost.
- Liitsõna käsitlemisel on rõhuasetus selle tähendusel.
- Selgitatakse, et liitsõna esimene osa nimetab objekti mingit tunnust/omadust (*köögikapp, väikemees*).
- Liitsõna ja sõnaühendi võrdluses on tähelepanu tähenduslikul erisusel: sõnaühendiga saab tavaliselt edasi anda liitsõnast konkreetsemat tähendust (*männioks – noore männi oks*).

Teema: Lugemine ja kõnearendus

- Lugemise õigsuse saavutamiseks, tempo tõstmiseks ja automatiseerimiseks kasutatakse graafilisi orientiire (vältemärgid, liigendused kõnetaktides, liitsõnade piiri tähistamine, süntagmakaared) või muid trükitehnilisi võimalusi (värvid, teksti suurus ja paksus).
- Järk-järgult hakatakse loetud lõigu piires kasutama vaikse lugemise abil täidetavaid ülesandeid.
- Õpilaste suunamine teksti teadlikuks analüüsiks.

Morfoloogia- ja süntaksiküsimuste eristamine ja kasutamine – küsimuse valimine ja sobitamine, küsimuste esitamine.
Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine.
Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna).
Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine.
Sõnavormi ja tuletise koostise ning tähenduse analüüsimine; sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil.
Sõnade muutevormide rakendamine sõltuvalt tähendusest.

5) Lugemine ja kõnearendus

5.1 Lugemistehnika

Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa.
Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega.

5.2 Orienteerumine tekstis

Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele).
Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele.
Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine.
Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist.
Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt.
Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist.
Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis.

5.3 Tekstilähedane jutustamine

Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad,

- Selgitatakse ja täpsustatakse keeleüksuste tähendust, kujundatakse nende valimise ja nendega kombineerimise oskust.
- Vajalik on õpetada tuttavate õpitoimingute sooritamist suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh suunatakse õpilasi osalema tegevuse planeerimisel.
- Ülesannete sõnastamisel lähtutakse kõikidest mõistmisstrateegiatest, rõhuasetusega põhjustagajärg-seoste tuletamisele ning täitmisele.
- Vajalik on aktiveerida õpilaste verbaalset väljendust, toetades kõikide tekstiloomete operatsioonide sooritamist:
 - Materjali kogumine ja valik.
 - Järjestamine.
 - Keelevahendite valik ja seostamine.
 - Jutustamine.
- Kasutatakse skemaatilise ja verbaalse näitlikkuse kombinatsiooni. Näitmaterjal peab täitma nii semantiseerivat, situatsiooni taastavat kui ka ütluse moodustamist (sõnastamist) abistavat funktsiooni, st toetama nii teksti analüüsi, stseenide järjestamist kui olema mälutoeks jutustamise ajal.
- Otstarbekas ei ole küsimusi esitada lapse jutustamise ajal. Õpetaja esitatud küsimus lapse jutustamistõrke ajal võib olla isegi pidurdava iseloomuga: laps hakkab vastama küsimustele (õigesti!), kuid ta enda tekstiloomete protsess laguneb täiesti.
- Paremini abistavad võtted on osutamised skeemile, lauset alustavate või lauseid siduvate täiendavate sõnade kandmine tahvlile (skeemile) lapse jutustamise käigus, õpetaja osalemine jutustamisel järgmise lause alguse etteütlemisega vm tegevus.
Vajalik on alustada eeltööd kokkuvõtliku jutustamise õpetamiseks vanemates klassides. Selleks suunab õpetaja oluliste lausete leidmist tekstist ja nende seostamist.

põhilist teavet sisaldavad lühilauseid, tugilauseid).
„Sõnaliste piltide“ maalimine.
Jutustamine illustatsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat.
Õpilase jutustuse võrdlemine autoritekstiga.
Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel

Õppesisu:

Teema: Häälikuõpetus

Õpilane:

- leiab veaohalikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades;
- tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades.

Teema: Kirjutamine

Õpilane:

- teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust;
- kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi;
- kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel.

Teema: Praktiline grammatika

Õpilane:

- mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust;
- sobitab liitlause osalused tervikuks, ühendab lihtlauseid liitlauseteks;
- analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- mõistab käändsõna muutevormide grammatilist tähendust;
- tuletab sõnu õpitud liidetega;
- tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist.

Teema: Keeleteadmised ja oskused

Õpilane:

- teab sõnaliigi nimetusi ja rühmitab sõnu praktiliselt;
- eristab ja kasutab morfoloogia- ja süntaksiküsimusi;
- leiab aluse ja öeldise ning nende laiendid;
- laiendab lauset süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna);
- eristab liitsõna ja sõnaühendit, liidab sõnu;
- analüüsib sõnavormi ja tuletise koostist ning tähendust;
- moodustab skeemide abil sõnavormi ja tuletist;
- rakendab sõnade muutevorme sõltuvalt tähendusest.

Teema: Lugemine ja kõnearendus

Õpilane:

- loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;

sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid..

Põhimõisted:

Häälik – täishäälik, kaashäälik, suluga - ja suluta kaashäälik, sulghäälik, lühike-pikk-ülipikk häälik, diftong, täis- ja kaashäälikuühend, täht, silp, trükitäht, kirjatäht, noop, sõna, sõnaskeem, lause, lauseskeem, käsk-, küsi- ja väitlause, punkt, küsimärk, hüüumärk, ärakiri, kolmeastmeline üldistus, nimi, nimetus, suur- ja väike algustäht, tegija ja tegevus, hääldamine ja häälimine, poolitamine, liht- ja liitlause, nimi-, omadus-, arv- ja tegusõna; alus ja öeldis, sõna algvorm, sõna tüvi, ainsus ja mitmus.

Kooli väärtuste arendamine:

Õpilane hoiab oma tervist, osaleb aktiivselt ja vastavalt võimetele võimlemistundides, veedab vahetundides ja vabal ajal aega liikudes (*tervis*).

Õpilane tunneb ennast koolis turvaliselt ja koduselt (*tervis*)

Õpilane osaleb kõikidel ja on omal soovil osaline kõikides kooli poolt korraldatavatel üritustel, väljasõitudel (*loovus, ettevõtlikus, koostöö*).

Õpilast kaasatakse kõikidesse õppetundides toimuvatesse ühistegevustesse, rühmatöösse (*koostöö*).

Õpilane on osa oma koolist, ta hoolitseb selle heakorra eest nii sees kui ka väljas vastavalt oma võimetele (*keskkonnahoid*).

Lõiming

Vertikaalne lõiming õppeaine sees.
Horisontaalne lõiming 5. klassis õpitavate ainete vahel.
Kõik õppeained: arusaamine suulistest korraldustest ja tööjuhustest, oskus vastata küsimustele.
Eesti keel, joonistamine: vaatab ja kirjeldab pilti.
Muusikaõpetus: laulud ja mängud, kuulamisoskuse arendamine, laulutekstide analüüs.
Loodusõpetus ja inimeseõpetus: vastava sisuga tekstide lugemine ja analüüsimine, orienteerumine ajas - nädalapäevad, kuud, aastad; orienteerumine ma kehas (all, üleval, peal, paremal, vasakul jms) asjades, loodusobjektides ja -nähtustes, tunnetes.
Matemaatika: eristab, võrdleb, rühmitab, kirjeldab kujundeid, sõnastab, selgitab, teksti mõistmine.

3-5 KLASS

Üldpädevuste lõiming õppeainesse.
Õppimise eelduseks on lapse suutlikkus

Hindamine:

Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid.

Õpilase teadmisi, oskusi ja vilumusi hinnatakse suuliste ja kirjalike sõnaliste hinnangutena lähtuvalt tema arengust, koolitaseme pädevusest ja õpioskuste kujunemisest, õpiprotsessis osalemisest ning õpitulemustest.

Kujundavat tagasisidet antakse õpilasele vähemalt kord nädalas.

Kokkuvõttev sõnaline hindamine toimub iga trimestri lõpus. Kokkuvõtvas hinnangus kajastub, kui võrd taotletud õpitulemused on saavutatud, tuuakse esile õpilase edusammud ja juhitakse tähelepanu arendamist vajavatele oskustele.

Õpitulemustest teavitatakse Stuudiumi vahendusel.

Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Õpilane on kaasatud hindamisprotsessi nii oma töö

tunnetada ennast õpilasena, olla aktiivne ja hinnata oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, arvestada suunamisel rühma ja isiklike huvide ning järgida kooli- ja klassireegleid (enesemääratlus-, sotsiaalne- ja kodanikupädevus); vastu võtta ja sooritada õpiülesandeid vastavalt oma võimetele ning täita korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel (õpipädevus); suhelda suhtlemispartnereid arvestades ning esitada arusaadavalt ja viisakalt oma soove ja vajadusi (suhtlemispädevus). Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone (kultuuri- ja väärtuspädevus); lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt (matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus); lülitab digiseadet sisse ja välja, küsib abi, täidab õpetaja poolt esitatud samm-sammulist tegevusjuhust ära kirjutades sooritamisel (digipädevus). Iseseisva õppimise päevad.	hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Lihtsustatud õppes kohaldatakse hindamisel põhikooli riiklikus õppekavas hindamise kohta sätestatud.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

II kooliastme 5.klassi lõpetaja:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) kasutab koostegEVuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest;
- 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- 4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel;
- 11) teeb 4-5-sõnalise lause ära kirjutades peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: eesti keel LÕK	Õppeaine: eesti keel
II kooliaste	6. klass	Tundide arv: 6
Õppeaine kirjeldus		
Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus hakkab automatiseeruma, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine õpilaste kõnes. Keeleõpetuses on 6. klassis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine. Kogu õppeaasta jooksul kujundatakse suulist väljendusoskust ja suhtlemist ning tunnetustegevust.		
Õpitulemused:		Metoodilised soovitused, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
Teema: Praktiline grammatika Õpilane: mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalauseetega väljendatud suhteid ja seoseid. Teema: Sõnavara Õpilane: moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust; analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust, kasutab suunamisel õigeid termineid (tüvi, tunnus, liide, lõpp), moodustab sõnavorme; esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi; kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegasõna muutevorme õpetaja abiga). Teema: Kirjutamine Õpilane: märgib kirjas õigesti veaohlike häälikute pikkused, leiab ja kasutab selleks valdavalt iseseisvalt sobiva abivahendi; teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust; kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid ja rakendab õpitud enesekontrollivõtteid.		Teema: Praktiline grammatika Õpetuse eesmärgiks on kontekstisidusate lausete moodustamine. Tähelepanu pööratakse lauseid ja lauseosi siduvate sõnade tähendusele ning sõnajärjele. Suunavate abivahenditena kasutatakse skeeme. Teema: Sõnavara Sõnaliikide käsitus on suunatud tööle sõnaliigi tunnustega: grammatiline tähendus; muutmisviis; roll lauses. Teema: Kirjutamine Õpilasi suunatakse vajadusel analüüsiks sobivat abivahendit leidma ja kasutama. Harjutatakse veaohlike häälikute määramist sõnas abivahendite toeta. Abivahendeid kasutatakse valikuliselt kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks. Soovitatav on jätkata ka 5. klassi õppekomplektist Eesti keele tarkvara mapi (TM) Ära kirjaoskusi rakendatakse kirjalike ülesannete täitmisel kõikides õppeainetes. Õpilasi suunatakse märkama õigekirja seisukohalt keerulisi häälikkoostisi sõnades enne kirjutamist, sooritama valikulist enesekontrolli.

3. Keeleteadmised ja -oskused

Õpilane:

- eristab täis- ja kaashäälikuid;
- orienteerub tähestikus, kasutab tähestikku;
- tunneb võõrhäälikuid ja -tähti;
- hääldab võõrhäälikuid;
- tunneb tunnuste järgi ära võõrsõnad;
- tunneb ära alus- ja öeldisrühma ning osalaised;
- esitab süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi, kasutab neid keelendite analüüsil ja moodustamisel.
- analüüsib sõnavormi ja rakendab eri funktsioonides.
- tuletamine õpitud liidetega sõnu.

4. Lugemine

Õpilane:

- loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine);
- valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid;
- kirjeldab jutustamisel situatsioone ja objekte plaani alusel ning hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.

Vigade võimaliku põhjuse leidmiseks analüüsitakse, missugused tegevussammud on sooritamata või valesti sooritatud.

Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on 45-55 sõna.

4. Lugemine

Eesmärk on harjutada (uue) teksti ladusat häälega lugemist. Lugemiskiiruse reguleerimisel lähtutakse iga õpilase suulise kõne tempost.

Alustatakse lihtsate tekstilõikude vaikset ülesandega lugemise (s.o teabe otsimine) õppimist.

Korduval häälega lugemisel püütakse jõuda elementaarse ilmekuseni, mis suures osas sõltub lapse oma kõne ilmekusest ja teksti eelneva analüüsi tulemustest

Õpitakse leidma tekstist tundmatu tähendusega sõnu ja tuletama nende tähendust konteksti põhjal, märkama ja parandama semantilisi eksimusi sõnaühendites ja lausetes.

Teksti mõistmiseks olulisi võõraid sõnu ja väljendeid selgitatakse enne teksti lugemist.

Väljendite tähendusnüansse ja emotsionaalset värvingut selgitatakse kaasteksti toel. Otstarbekas on võrrelda vestluses kasutatud sõnu ja autori sõnavara tekstis.

Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi.

Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine vajab veel õpetaja parafraaseerimist.

	Kirjalikke tekste koostatakse õpetaja toetusel. Õpetamise käigus on rõhuasetus lausetevaheliste mõtteseoste leidmisel ja puuduva teabe tuletamisel. Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Tekstis orienteerumise peamiseks töövõtteks on valiklugemine. Õpetaja küsimustele otsitakse vastuseid tekstist või kontrollitakse mälu abil antud vastust loetud teksti järgi. Alustatakse konspekteerimise õpetamisega. Sel eesmärgil on soovitatav lugeda "pliatsiga", st lugemise käigus õpetada tegema märkmeid. Dialoogi analüüsil on vaja tähelepanu juhtida kõnetegevust väljendavatele verbidele (<i>ütles, rõhutas, meenutas, soovitas...</i>) ja nende vastavusele repliigi sisuga. Õpilaste väike sõnavara ei sisalda aktiivseid sünonüüme, seetõttu tuleb eelnevalt (juba pikema aja jooksul, mitte ainult ühes tunnis) õpetajal neid sõnu ise oma kõnes kasutada ja võimalusel ka nt tahvlile üles märkida, et siis vajadusel sobivaid valida. Teksti jaotamisel lõikudeks tuleb eelnevalt juhtida tähelepanu lõigu piiride tunnustele: muutub tegevuse koht, lisandub tegelane vms. Küsimuste esitamisel on abiks valikuks antud küsisõnad. Hinnangute andmisel on otstarbekas siduda loetud situatsioone õpilaste endi elukogemustega. Nii suulise kui ka kirjaliku eneseväljenduse õpetamise tegeletakse osaoskuste kujundamisega: • erisuguse sõnastusega tekstide sobivuse võrdlemine,• lausete ja lõikude järjestamine,• lausete seostamine,• mõttelünkade sisu tuletamine ja sõnastamine,• koostatud teksti sisuline ja formaalne parandamine.

	Tegelaskujude iseloomustusel tuleks aktiveerida õpilaste passiivses kõnes olevaid väljendeid. Vajadusel tuleks verbaalne materjal valikuks ette anda. Tõenäoliselt vajab abi ka lausete alustamine ja omavaheline seostamine. Esitatud abimaterjal on toeks ka kirjaliku ümberjutustuse koostamisel.
Õppesisu:	
1.Praktiline grammatika 1.1 Lause 1.1.1 Lihtlause Sõnaühend ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna). Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis. Kolmeosaline sõnaühend. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse esitamine sõnavormist lähtuvalt. Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine. Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlauses. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas. Jutustava lause muutmine küsilauseks. Lause ühendamine, sisestamine ja laiendamine. Lause muutmine kontekstisidusaks. 1.1.2 Koondlause Korduvad alused või öeldised. Aluse korduvad laiendid (täiendid); öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused). Sõnade seosed koondlauses. Sidesõnade (<i>ja, ning, või, ega, ehk</i>) mõistmine ja kasutamine. Lause tähenduse sõltumine sidesõnast. Koma koondlauses. Koondlausetes koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi. 1.1.3 Liitlause Liitlause osalausete ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine. Liitlause koostis, osalaused, sidendid. Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausete lõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil. Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atribuutivsete tunnuste väljendamine liitlauses: osalausete äratundmine, väljendatud suhete mõistmine, koostamine skeemide abil. Põhjast ja eesmärki väljendavate osalausete eristamine, väljendatud suhte, sh sidendite mõistmine. Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud lihtlause, liitlause). Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus). Sidendid <i>kes?</i>, <i>mis?</i> ja nende käändevormid. Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine. 1.2. Sõnavara 1.2.1 Sõnaliigid Sõnaliikide tunnused: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused. Tuletab sõnu, kasutab tuletisi sõnaühendites, lausetes ja tekstides. 1.2.2 Nimisõna Nimi ja nimetus. Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimedes. Nimisõna algvorm, küsimused. Nimisõna käändevormid.	

Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp).
Ainsuse tüve moodustamine, sõnavormi põhi- ja lisatähendus.
Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus *kõne* ja *tütar* tüüpi sõnades.

Nimisõna käändevormid, vormide moodustamine skeemi ja kaasteksti abil.
Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine vormifunktsioonide (kohta, aega vm väljendatavate suhete) järgi.

Sõnavormi põhi- ja lisatähendus.

Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormide kohta sõnaühendis ja lauses.

Nimisõna tuletamine (*-ja*, *-mine*, *-ik*, *-nik*). Tuletiste äratundmine, eristamine muutevormist.

Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.

1.2.3 Omadussõna

Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused.

Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses.

Omadussõna roll allrühmade nimetustes (*kõrged/madalad majad*).

Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (*-nik*; *-lik*, *-ne*, *-line*).

Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses.

nud-, *tud-*, *mata-*, *v-*, *tav-* vormid täiendina.

Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus).

Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega.

Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist.

Võrdluspöörkonstruktsioonid (*Vend on noorem kui õde. – Õde on vanem kui vend.*).

1.2.4 Arvsõna

Põhi- ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires).

Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite ja arvsõnade lugemine ja kirjutamine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi.

Rooma numbrid (I-XX) ja vastavad järgarvsõnad.

Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis.

1.2.5 Tegusõna

Tegusõna roll lauses.

Tegusõna ja selle laiendid lauses.

Tegusõna arv ja pöörded.

Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos. Jaatav ja eitav kõne.

Oleviku- ja lihtmineviku, täis- ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajatelje abil.

Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal.

Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses.

Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses.

Ühendteigusõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses. Ühendteigusõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Tingimuslausete mõistmine ja koostamine.

1.2.6 Liitsõna

Liitsõna tähendus, koostis.

Liitsõna kohta küsimuse esitamine.

Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine.

Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi.

Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine: *nud-*, *tud-*, *mata-*, *v-*, *tav-* vormid täiendina (*koolipäev on lõppenud – lõppenud koolipäev; külalist ootama – oodatav külaline*).

Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine.

Veaohtlikud häälikud liitsõnas.

1.2.7 Võõrsõna

Võõrsõna tunnused ja nende tähendus.

Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.

2. Kirjutamine

2.1 Foneemianalüüs

Sõna häälikkoostise skemaatiline märkimine. Häälikute kolm pikkust.

Veaohtlikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine tabeli 1-4 skeemide toel, koos tabeli ja skeemide valikuga. (vt Eesti keele tööraamat 1. osa lk. 86-87).

Analüüsi iseseisvuse harjutamine: abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks.

Veaohtlike häälikute õigekiri ja enesekontroll.

Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades.

Skeemide valik ja kasutamine häälikupikkuse muutmiseks.

Sõnade lugemine vältemarkide abil, rühmitamine.

Kaksiktäishääliku ja kaashäälikuühendi õigekiri, enesekontroll.

Tähestik.

2.2. Ärakiri

Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa.

2.3 Õigekiri

Veaohtlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes õppeainetes ise kirjutatud tekstide parandamine.

Vigade võimaliku põhjuse leidmine.

Võõrhäälikud ja -tähed, sõnade õige hääldamine.

Võõrsõnade tunnused ja õigekiri: *g, b, d* sõna algul; võõrtähted; pikk ja ülipikk täishäälik järgsilbis.

Õpitud lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.

Kirjavahemarkide kasutamine lauses.

3. Keeleteadmised ja -oskused

Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine.

Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi.

Alus- ja öeldisrühma ning osalausete äratundmine.

Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine, kasutamine keelendite analüüsil ja moodustamisel.

Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides.

Sõnade tuletamine õpitud liidetega.

4. Lugemine

4.1 Lugemistehnika

Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine.

Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist).

Väljendite mõistmine

Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel).

Võrdluste ja metafooride tähenduse selgitamine õpetaja juhendamisel.

Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, arhaismid, tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised.

Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates.

5–6 sõna või väljendi kasutamine oma kõnes teksti analüüsides ja taastades

4.2 Orienteerumine tekstis

Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes.

Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine.

Seletuste põhjendamine valiklugemise teel.

Repliikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine.

Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt.

Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega.

Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine. Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile).

Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust.

Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga).

Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel).

Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine. Tekstide sisu seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt.

Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine.

Kujutuspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine.

Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel).

Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete analüüs. Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust).

Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorras lähtuvalt.

Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi).

Soovituste esitamine kaaslastele käitumiseks analoogses olukorras.

Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses.

Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.

4.3 Eneseväljendus (jutustamine)

Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine (“suulise pildi” maalimine).

Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliidid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik käsitletava tekstiga, mõttelünkadega teesid („mälu kava”).

Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine.

Kokkuvõtlik jutustamine:

- oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete moodustamine, kavapunktide täiendamine, lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine.

Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga).

Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi.

Kirjaliku teksti koostamine:

- tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.

Häälik – täishäälik, kaashäälik, suluga - ja suluta kaashäälik, sulghäälik, lühike-pikk-ülipikk häälik, diftong, täis- ja kaashäälikuühend, täht, silp, trükitäht, kirjataht, noop, sõna, sõnaskeem, lause, lauseskeem, käsk-, küsi- ja väitlause, punkt, küsimärk, hüüumärk, ärakiri, kolmeastmeline üldistus, nimi, nimetus, suur- ja väike algustäht, tegija ja tegevus, hääldamine ja häälimine, poolitamine, liht-, koond- ja liitlause, nimi-, omadus-, arv- ja tegusõna; alus ja öeldis, sõna algvorm, sõna tüvi, ainsus ja

mitmus, võõrhäälik, võõrtäht, võõrsõna, liitsõna.

Kooli väärtuste arendamine:

Õpilane hoiab oma tervist, osaleb aktiivselt ja vastavalt võimetele võimlemistundides, veedab vahetundides ja vabal ajal aega liikudes (*tervis*).
 Õpilane tunneb ennast koolis turvaliselt ja koduselt (*tervis*)
 Õpilane osaleb kõikidel ja on omal soovil osaline kõikides kooli poolt korraldatavatel üritustel, väljasõitudel (*loovus, ettevõtlikus, koostöö*).
 Õpilast kaasatakse kõikidesse õppetundides toimuvatesse ühistegevustesse, rühmatöödesse (*koostöö*).
 Õpilane on osa oma koolist, ta hoolitseb selle heakorra eest nii sees kui ka väljas vastavalt oma võimetele (*keskkonnahoid*).

Lõiming

Vertikaalne lõiming õppeaine sees.
 Horisontaalne lõiming 6. klassis õpitavate ainete vahel.
 Kõik õppeained: arusaamine suulistest korraldustest ja tööjuhistest, oskus vastata küsimustele.
 Eesti keel, joonistamine: vaatab ja kirjeldab pilti.
 Muusikaõpetus: laulud ja mängud, kuulamisoskuse arendamine, laulutekstide analüüs.
 Loodusõpetus ja inimeseõpetus: vastava sisuga tekstide lugemine ja analüüsimine, orienteerumine ajas - nädalapäevad, kuud, aastad; orienteerumine ma kehas (all, üleval, peal, paremal, vasakul jms) asjades, loodusobjektides ja -nähtustes, tunnetes.
 Matemaatika: eristab, võrdleb, rühmitab, kirjeldab kujundeid, sõnastab, selgitab, teksti mõistmine.
 lülitab digiseadet sisse ja välja, küsib abi, täidab õpetaja poolt esitatud samm-sammulist tegevusjuhust ärakirja sooritamisel (digipädevus).
 Iseseisva õppimise päevad.

Hindamine:

Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid.
 Õpilase teadmisi, oskusi ja vilumusi hinnatakse suuliste ja kirjalike sõnaliste hinnangutena lähtuvalt tema arengust, koolitaseme pädevusest ja õpioskuste kujunemisest, õpiprotsessis osalemisest ning õpitulemustest.
 Kujundavat tagasisidet antakse õpilasele vähemalt kord nädalas.
 Kokkuvõttev sõnaline hindamine toimub iga trimestri lõpus. Kokkuvõttvas hinnangus kajastub, kuivõrd taotletud õpitulemused on saavutatud, tuuakse esile õpilase edusammud ja juhitakse tähelepanu arendamist vajavatele oskustele. Õpitulemustest teavitatakse e-Stuudiumi vahendusel.
 Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.
 Õpilane on kaasatud hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel.
 Lihtsustatud õppes kohaldatakse hindamisel põhikooli riiklikus õppekavas hindamise kohta sätestatud.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

II kooliastme 6.klassi lõpetaja:
 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid;

- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegasõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.